

Jeremia 10

- 1 Hoor het woord dat de HEERE tot u spreekt, huis van Israël.
- 2 Zo zegt de HEERE: U mag u de weg van de heidenvolken niet aanleren, en u niet ontstellen door de tekenen aan de hemel, omdat de heidenvolken zich daardoor ontstellen.
- 3 Want de gebruiken van die volken zijn onzinnig: het is immers een stuk hout, iemand heeft het uit het bos gekapt, vakwerk met de bijl.
- 4 Met zilver en met goud maken ze het mooi, met spijkers en met hamers zetten ze het vast, zodat het niet kan wiebelen.
- 5 Ze zijn als een vogelverschrikker op een komkommerveld, want spreken kunnen ze niet. Ze moeten helemaal gedragen worden, want ze kunnen geen stap verzetten. Wees niet bevreesd voor hen, want kwaad kunnen ze niet doen, maar ook goeddoen is er bij hen niet bij.
- 6 Niemand, HEERE, is U gelijk, groot bent U en groot is Uw Naam in sterkte.
- 7 Wie zou U niet vrezen, Koning van de heidenvolken? Want dat komt U toe. Immers, onder al de wijzen van de heidenvolken en in heel hun koninkrijk is niemand U gelijk.
- 8 In één ding zijn zij toch dom en dwaas: onderwijs in onzinnigheid, hout is het!
- 9 Geplet zilver wordt uit Tarsis gebracht en goud uit Ufaz; werk van een vakman, en van de handen van een edelsmid – blauwpurper en roodpurper is hun gewaad – alles is het werk van kundige mensen.
- 10 De HEERE God is echter de Waarheid, Hij is de levende God, een eeuwig Koning. Voor Zijn grote toorn beeft de aarde, de heidenvolken kunnen Zijn gramschap niet verdragen.
- 11 Dit moet u tegen hen zeggen: De goden die de hemel en de aarde niet gemaakt hebben, die zullen van de aarde en van onder deze hemel vergaan.
- 12 Hij maakte de aarde door Zijn kracht, grondvestte de wereld door Zijn wijsheid, Hij heeft de hemel door Zijn inzicht uitgespannen.
- 13 Als Hij Zijn stem laat klinken, dan is er gedruis van wateren aan de hemel. Hij doet dampen opstijgen van het einde van de aarde. Hij heeft bliksemflitsen bij de regen gemaakt. De wind brengt Hij uit Zijn schatkamers tevoorschijn.
- 14 Ieder mens is dom geworden, zonder kennis, elke edelsmid is beschaamd over zijn beeld. Zijn gegoten beeld is immers bedrog: er zit in hen geen adem.
- 15 Nietig zijn zij, bespottelijk werk, ten tijde van hun vergelding zullen zij vergaan.
- 16 Maar het Deel van Jakob is niet als zij, want Hij is Formeerder van alles, en Israël is de stam die Zijn eigendom is, HEERE van de legermachten is Zijn Naam.
- 17 Verzamel uit het land uw handelswaar, u die in de vesting woont.
- 18 Want zo zegt de HEERE: Zie, Ik ga de inwoners van het land deze keer wegslingeren. Ik zal hen benauwen, dat zij het ondervinden.
- 19 Wee mij om mijn breuk, mijn wond is pijnlijk. En ik had zelf gezegd: Zeker, dit is een ziekte, ik moet die dragen.
- 20 Mijn tent is verwoest en al mijn touwen zijn gebroken, mijn kinderen zijn bij mij weggegaan en zij zijn er niet. Er is niemand meer die mijn tent opzet en mijn tentkleden opstelt.
- 21 Want de herders zijn dom geweest en hebben de HEERE niet geraadpleegd. Daarom hebben zij niet verstandig gehandeld en is heel de kudde van hun weide verspreid.
- 22 Een geluid van een gerucht! Zie, het komt! Een groot gedreun uit het land in het noorden, om de steden van Juda te maken tot een woestenij, een verblijfplaats van jakhalzen.
- 23 Ik weet, HEERE, dat het niet aan de mens is zijn weg, dat het niet aan een man is zijn gang te

bepalen en zijn voetstappen te richten.

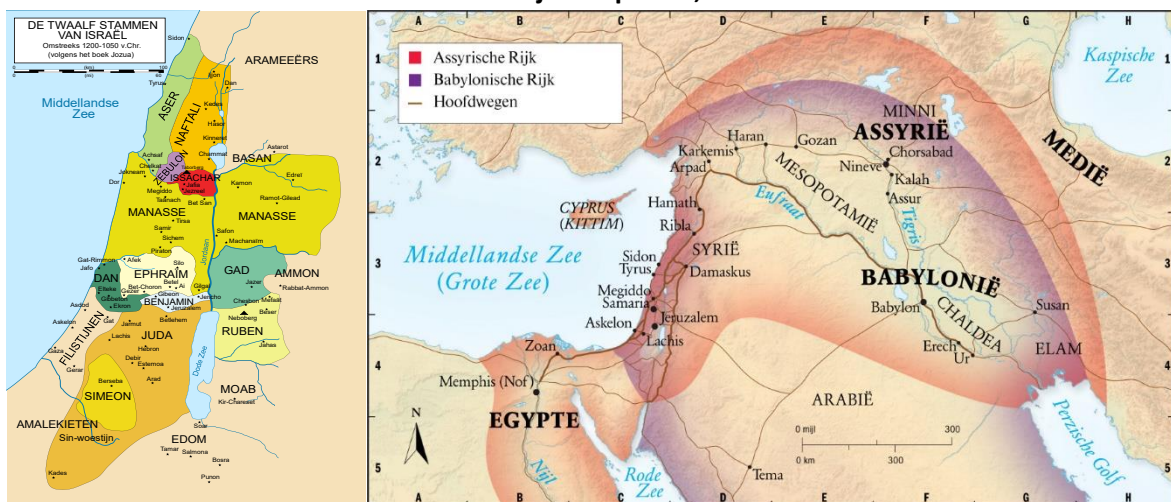
24 Bestraf mij, HEERE, maar met mate, niet in Uw toorn, anders zou U weinig van mij overlaten.

25 Stort Uw grimmigheid uit over de heidenvolken die U niet kennen, over de geslachten die Uw Naam niet aanroepen. Zij hebben immers Jakob verslonden, ja, hem verslonden, aan hem een einde gemaakt, en zijn woonplaats verwoest.

Jeremia hoort bij het Noorden en het Zuiden.

We hebben ons al eerder gerealiseerd dat Jeremia als het ware tussen Israël en Juda instaat. Hoewel dit in eerste instantie verrast, is het bij nader inzien toch niet zo vergezocht. Want Jeremia komt zelf uit het Noorden dat in de Bijbel vaak aangeduid wordt met Israël. Terwijl het Zuiden – nadat het volk van God in twee stukken verdeeld was – aangemerkt wordt met de naam Juda. Het zogenaamde Tienstammenrijk waar ook Benjamin bij hoort en het Tweestammenrijk: Juda en Simeon. De stad Jeruzalem ligt feitelijk – ondanks het feit dat wij denken vaak dat het Juda is – in Benjamin. Het feit dat David uit Juda koning is geworden, maakt dat Jeruzalem ook in de Bijbel vaak wordt geassocieerd met Juda. Om het nog iets ingewikkelder te maken: Jeremia is zelf geen Benjaminit, maar Leviet. Jeremia is namelijk de zoon van een priester. Jeremia 1:1 Levieten hadden geen eigen stamgebied in Israel. God had hen een aantal steden toegewezen, waaronder de woonplaats van Jeremia. Hij woonde in de Levieten-stad Anatoth, een plaats in Benjamin. Jeremia behoort dus feitelijk tot de tien stammen die 100 jaar eerder in ballingschap zijn gevoerd door Assur. De ballingen hebben zich gevestigd in Assur en probeerden een bestaan op te bouwen in die voor hen vreemde omgeving. Verderop in Jeremia komen we een brief tegen die hij aan de ballingen heeft geschreven. Om het nog iets ingewikkelder te maken. Jeremia maakt zelf de ballingschap onder Babel mee. Die ballingschap ging ook in episodes. Zo was er een wegvoering in 602 en 597 en tenslotte in 586 v Chr. na de verwoesting van Jeruzalem. Ook uit zo'n brief blijkt dat er contact was tussen ballingen – waaronder ook de Joden in Assur werden gerekend – en de mensen die achtergebleven waren. En visa versa. Vermoedelijk was dit een vrij levendig contact. Als God tegen Jeremia zegt: *'Zeg tegen het Noorden'*, maar ook – zoals hier – als de HEERE *het volk Israël* aanspreekt, moeten wij onze gedachten niet alleen laten gaan over wat er nog over is van de inwoners in het Noorden van Israël. We moeten ook over de grens naar Assur kijken; daar wonen heel veel noordelingen. Heel het volk wordt aangesproken.

Luister naar de woorden die de HEERE tot jullie spreekt, volk van Israël.

Jeremia wordt door de HEERE betrokken bij de mensen in ballingschap.

Tot die mensen richt de HEERE Zich in de eerste plaats. Hij heeft het tegen het ‘volk van Israël’, zoals de HEERE dat noemt. Jeremia 10:1 *Hoor het woord dat de HEERE tot u spreekt, huis van Israël.* Jeremia staat als het ware tussen Israël en Juda in en moet iets tot Israël zeggen, maar zich verderop ook tot Juda en Jeruzalem moet richten. Dat valt op te maken uit de naam van het volk: God spreekt de mensen uit het Noorden vaak aan met de naam: *Israël*. Maar er is iets wat nog meer tot de verbeelding spreekt. Het blijkt namelijk dat de mensen die zo aangesproken worden in – het land van de heidenen oftewel – Assur wonen. God roept hen op niet zo onder de indruk te raken van de afgoden waar die mensen in Assur alles van verwachten. Je kunt je voorstellen dat er iets aan de hemel gebeurt: een zonsverduistering of iets dergelijks. De inwoners in Assur schrikken op en maken extra veel werk van de dienst aan de goden van de zon en de maan en de sterren. De Joden die zich ook in Assur bevinden zouden hierdoor geïmponeerd kunnen worden. Maar dat moeten ze niet doen. Jeremia 10:2 *Zo zegt de HEERE: U mag u de weg van de heidenvolken niet aanleren, en u niet ontstellen door de tekenen aan de hemel, omdat de heidenvolken zich daardoor ontstellen.*

Raak niet van slag door tekenen aan de hemel.

Welke God is hier de baas?

Op zich is het niet zo gek dat de Joden in Assur het gevoel hadden dat ze mee moesten doen met de godsdienst van Assur. In die tijd dachten de mensen namelijk dat een god hoorde bij een bepaald gebied. Bij de overgang van de grens zou een mens in dat geval over moeten gaan op een ander geloof. Dat komt misschien wat vreemd over, maar de mensen die door Assur naar het gebied van de weggevoerde Israëlieten zijn gevoerd – de zogenaamde Samaritanen – houden met de godsdienst die ze stichten ook nadrukkelijk rekening met de God van Israel. De Samaritanen hebben NB een deel van de dienst aan de God van Israël overgenomen, namelijk *de Thora*. Ook hebben ze priesters die offers brengen aan God. Vanuit respect, zeker maar toch ook van uit de gedachte dat de God van Israel de God is van dat gebied en dat je er dus verstandig aan doet die God dan ook maar te eren en te respecteren. Samaritanen waren van oorsprong niet-Joden, die door Assur waren weggevoerd uit hun landen en in het Noorden van Israël terecht gekomen waren. ‘Verdeel en heers’ was de tactiek van de koningen in die tijd. Maar zult u – met een zeker recht – opmerken; ‘Het volk Israël zal vermoedelijk niet zo gevoelig zijn voor het idee dat een god verbonden is met een bepaald gebied.’ Te denken valt aan Abraham die uit Ur is geroepen (Oost Irak) en geleid werd naar Kanaän. En dat de God van Abraham meeging naar Egypte toen Zijn volk daar ging wonen. Eeuwen later leidde God Zijn volk Israel uit Egypte en schonk hen het gebied van de Kanaänieten. Dat is waar: de God van Israël was vanaf het begin meer een God van de Nomaden, een God die met Zijn volk meetrok. Dat neemt niet weg dat de gedachte diep verankerd zat bij de volken ‘dat een god hoort bij een bepaald gebied’ en dat je – wanneer je in een ander gebied gaat wonen – moet uitvogelen welke god daar de baas is.

De God van Israel trekt met Zijn volk mee van land naar land

Wie draagt wie? Draagt God zijn volk of is het andersom?

Het is opmerkelijk dat de HEERE vaak de spot drijft met de goden van goud en zilver en koper, brons en hout. Wij zouden misschien meer letten op de impact van die goden en die was groot als je let op de tempels, de priesters, de plechtigheden, het geld wat men aan die goden spendeerde enz enz. Maar de God van de Bijbel kijkt naar de oorsprong van die goden en wat blijkt? Het zijn gewoon stukken hout die uit een bos zijn gekapt. Een beeldhouwer heeft er een gezicht aan gegeven en met bladgoud en -zilver wordt de god aangekleed. Het wordt met spijkers vastgezet zodat 'ie niet omvalt. De HEERE vindt het een malle gedachte; 'Kijk daar gaat iemand met een bijl het bos in. Hij hakt een boom om. Kapt grote stukken hout in mootjes. Daarmee steekt hij de kachel aan. Maar hij bewaart een stuk hout en daar hakt hij een god uit, waarvoor hij zich vervolgens neerbuigt en waaraan hij eer betoont. Daar laat hij zijn leven door leiden.' Je vindt dit idee niet alleen bij Jeremia, maar bijvoorbeeld ook bij Jesaja. Jesaja 44:14-17 *Hij hakt voor zichzelf ceders om, neemt een cipres of een eik, en kweekt die voor zichzelf op tussen de bomen van het woud; hij plant een olm en de regen maakt die groot. Ze dienen de mens tot brandhout, hij neemt ervan en warmt zich erbij, hij steekt het ook aan en bakt brood. Ook maakt hij er een god van en buigt zich ervoor, hij maakt er een gesneden beeld van en knielt ervoor neer. De helft ervan verbrandt hij in het vuur. Bij die helft eet hij vlees, braadt een braadstuk en wordt verzadigd. Ook warmt hij zich en zegt: Ha, ik word warm, ik zie vuur! Van de rest ervan maakt hij een god, zijn gesneden beeld. Hij knielt ervoor neer, buigt zich, bidt het aan en zegt: Red mij, want u bent mijn god.* Het is toch te gek voor woorden. Wie verzint dit? Hoewel de Joden in Assur misschien wel onder de indruk zijn van alle activiteiten die voor die afgodsbeelden worden ontplooid, probeert de HEERE hen terug te brengen tot de essentie. Wat stelt dit nou feitelijk voor? Zo'n godsbeeld is niet meer dan een aangekleed stuk hout. Jeremia 10:3-5 *Want de gebruiken van die volken zijn onzinnig: het is immers een stuk hout, iemand heeft het uit het bos gekapt, vakwerk met de bijl. Met zilver en met goud maken ze het mooi, met spijkers en met hamers zetten ze het vast, zodat het niet kan wiebelen. Ze zijn als een vogelverschrikker op een komkommerveld, want spreken kunnen ze niet. Ze moeten helemaal gedragen worden, want ze kunnen geen stap verzetten. Wees niet bevreesd voor hen, want kwaad kunnen ze niet doen, maar ook goeddoen is er bij hen niet bij.* Het beeld van de vogelverschrikker is goed gekozen, want lachwekkend. Vogels zijn namelijk bang voor een vogelverschrikker, maar de mensen, zelfs kinderen weten wel beter. Een vogelverschrikker is maar een aangeklede pop. Zo zit dat dus ook met de afgodsbeelden. Mensen zijn er bang voor, maar ze stellen niets voor. *Hij doet niets*, zouden wij zeggen alsof het over een hond gaat. Ze doen geen kwaad maar ook geen goed. Nergens voor nodig om daar nu zo bang voor te zijn. Vergelijk dat nu eens met de HEERE God. In Jesaja komt ook nog een aardige gedachte voorbij: Een ezel die een

godsbeeld draagt. De arme ezel zakt bijna door zijn hoeven. Een afgod moet gedragen worden, terwijl de gelovige Israëliet door God wordt gedragen. Dat is een heel ander verhaal. Jesaja 46:1-4

Het is net een vogelverschrikker, neergezet in een komkommerveld.

Afgoden stellen niets voor.

De afgoden kunnen niets. Psalm 115:4-8 verwoordt het mooi: *Hun afgoden zijn zilver en goud, het werk van mensenhanden: zij hebben een mond, maar spreken niet; zij hebben ogen, maar zien niet; zij hebben oren, maar horen niet; zij hebben een neus, maar ruiken niet; hun handen, die tasten niet; hun voeten, die gaan niet; er komt geen geluid uit hun keel. Laat wie ze maken hun gelijk worden, al wie op hen vertrouwt.* De HEERS daarentegen is de God van Israël. Hij is de levende God. Hij is de koning van alle koningen op aarde en HEER van alle heren. Jeremia 10:6 *Niemand, HEERE, is U gelijk, groot bent U en groot is Uw Naam in sterkte. Wie zou U niet vrezen, Koning van de heidenvolken? Want dat komt U toe.* Mocht iemand hoog opkijken tegen de ceremoniën en de hoogwaardigheidsbekleders en zogenaamde wijzen van de volkeren, dan is Jeremia gauw klaar. Hoezo wijs en hoogwaardig; 'Zie je hoe die mensen buigen als knipmessen voor de stomme afgoden?' Veel hersens kunnen ze volgens Jeremia niet hebben. Jeremia 10:7,8 *Immers, onder al de wijzen van de heidenvolken en in heel hun koninkrijk is niemand U gelijk. In één ding zijn zij toch dom en dwaas: onderwijs in onzinnigheid, hout is het!* Hoe anders is de God van Israël?! De HEERE, de God van Israël, Hij is de Schepper van hemel en aarde. In alle natuurverschijnselen zoals de regen en de bliksem ontwaren we iets van het spreken van de God van de Bijbel. Jeremia 10:12-14 *Hij maakte de aarde door Zijn kracht, grondvestte de wereld door Zijn wijsheid, Hij heeft de hemel door Zijn inzicht uitgespannen. Als Hij Zijn stem laat klinken, dan is er gedruis van wateren aan de hemel. Hij doet dampen opstijgen van het einde van de aarde. Hij heeft bliksemflitsen bij de regen gemaakt. De wind brengt Hij uit Zijn schatkamers tevoorschijn. Ieder mens is dom geworden, zonder kennis, elke edelsmid is beschaamd over zijn beeld. Zijn gegoten beeld is immers bedrog: er zit in hen geen adem.* Dat is wat Jeremia over de HEERE vertelt, maar als je aan Jeremia zou vragen: 'Waaraan merk je nu echt wat van God?', dan zou hij zeggen: 'In Zijn toorn.' Jeremia 10:10 *De HEERE God is echter de Waarheid, Hij is de levende God, een eeuwig Koning. Voor Zijn grote toorn heeft de aarde, de heidenvolken kunnen Zijn gramschap niet verdragen.* Dat komt ons misschien wat minder sympathiek voor, we zijn er met onze zonde wel zelf de oorzaak van. Feit is dat God aan Israël heeft laten merken dat Hij hun manier van leven niet langer kon verdragen en hen in ballingschap zou voeren. God heeft dat door Zijn profeten laten melden en Hij heeft het ook uitgevoerd. Ze geloofden het niet. De

profeten die erover spraken hadden moeite zich staande te houden, want het volk keerde hen de rug toe. Maar het is wel gebeurd, wat God via Zijn profeten aankondigde. Tot op de komma. Dat is nu iets waaraan Jeremia – en heel Israël met hem – hebben ervaren dat God de God van Israël, de levende God is. Ze hebben de macht van God aan den lijve ondervonden en datzelfde geldt voor de volken en hun machthebbers; die zullen ook de toorn van God ervaren. Als ze te ver gaan zal God Zijn macht aan hen tonen. Dat we het over Gods toorn hebben, komt natuurlijk omdat we in dit hoofdstuk nu juist bezig zijn met afgoden in Assur, maar ook met afgoden in Jeruzalem waar God zo'n hekel aan heeft. Ook dat was overigens aan Gods volk niet onbekend. In de eerste twee – van de tien geboden – heeft God gezegd dat Hij 'geen andere goden naast Zich wil' en dat het volk 'geen godsbeeld van God' mag maken. De God, Die hemel en aarde heeft gemaakt, leidt ook de geschiedenis.

Wolken wekt hij aan de einder, bliksems smeedt Hij, de regen valt.

Zeg het maar in de taal van de mensen in Assur, het Aramees.

'Weet je wat je tegen de mensen in Assur moet zeggen', vraagt Jeremia? Je moet zeggen 'dat de goden die de aarde en de hemel niet gemaakt hebben van de aarde en de hemel zullen verdwijnen.' Jeremia legt hen in de mond wat ze moeten zeggen. Sterker deze zin in Jeremia 10 staat in het Aramees, de taal die in Assur wordt gesproken. Jeremia legt hun dus zelf de woorden in de mond die ze tegen de mensen in Assur moeten vertellen. Jeremia 11:11 *Dit moet u tegen hen zeggen: De goden die de hemel en de aarde niet gemaakt hebben, die zullen van de aarde en van onder deze hemel vergaan.* Veel commentaren worden zenuwachtig. Zij vinden dat deze zin hier helemaal niet hoort. Hoe komt dat nou? Zomaar een Aramese zin tussen de Hebreeuwse zinnen in? Vervolgens krijg je hele theorieën en de idee dat de Bijbel een groot plakboek is dat door elkaar gehusseld is. Maar in de zienswijze die wij voorstaan is deze Aramese tekst helemaal geen vreemde eend in de bijt. Jeremia kon blijkbaar ook Aramees. Het Aramees van toen is als het Engels van nu. Wie een mondje Aramees sprak kon zich over de grens goed redden. De ballingen moeten behalve Hebreeuws heel goed Aramees gesproken hebben. Zij woonden daar. Aramees is trouwens een taal die veel weg heeft van het Hebreeuws. Jeremia kwam vast wel in Assur. Hij kwam er vermoedelijk veel vaker dan wij denken. Hij moet van God ook tot de Joden in Assur spreken. Hij zag hun leven en ook de verzoeken waaraan ze bloot stonden. Hij waarschuwt hen namens God voor de afgoden en zegt: *Weet je wat je tegen die mensen moet zeggen?* En dan komt hij met die Aramese zin op de proppen. Helemaal niet zo gek of zo onverwacht. Om een voorbeeld te noemen. Het boek Daniël is ook geschreven tegen de achtergrond van de ballingschap. Een deel van dat boek is ook in het Aramees geschreven. In Daniël 2:4 staat in een noot het volgende te lezen: *Toen spraken de Chaldeeën tot de koning, in het Aramees: O koning, leef in eeuwigheid! Vertel uw dienaren de droom,*

dan zullen wij de uitleg ervan te kennen geven. De Chaldeeën zeiden tegen de koning – *De Masoretische tekst voegt toe: 'Aramees'*. Hiermee wordt aangegeven dat het gedeelte dat volgt (2:4-7:28) niet in het Hebreeuws is geschreven, maar in het Aramees. Het boek Ezra hetzelfde laken en pak; ook voor een klein deel in het Aramees. Dit is het derde argument dat Jeremia het eerste deel van Jeremia 10 tegen de Joden in het Noorden van Israël en in Assur moet gaan vertellen.

Het Aramees, de eerste wereldtaal

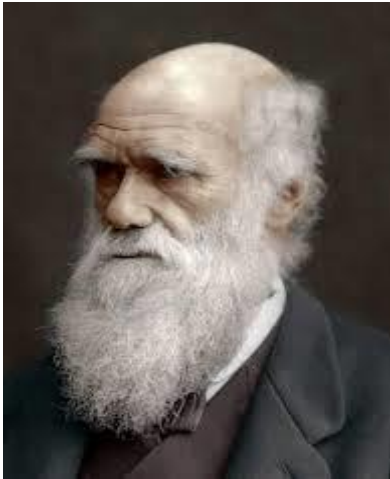
Wetenschap, de nieuwe concurrent van het geloof.

In onze tijd wordt de strijd tussen God en de afgoden uitgevochten tussen geloof en wetenschap. De tegenstander lijkt dit keer steviger in het zadel te zitten. Men kan de wetenschap moeilijk wegzetten door het bespottelijk te maken en te letten op de onzinnigheid van zijn uitgangspunten. Wel is het de vraag of het een eerlijke vergelijking is. Bij God en de afgoden ging het om goden. Bij geloof en wetenschap gaat het meer om de strijd tussen God en mens. Je kunt het zo zien. In de tijd van *de Verlichting* verloor God Zijn centrale positie. Het centrum van de wereld werd in die tijd van God verlegd naar de mens. De mens werd op dat moment het enig zekere uitgangspunt van alle dingen. Descartes maakt het fundamentele nieuwe uitgangspunt – de mens – kenbaar met de uitspraak: 'Ik denk, dus ik ben.' (Latijn: cogito ergo sum.) De mens verdrong God van Zijn plaats. Het metafysische werd verdrongen door het fysische. Bij God had je met geloof te maken, bij de mens met zogenaamde zekerheid. Het is nogal een ingrijpende keus om het metafysische – dat lastig wetenschappelijk te bewijzen is – te laten voor wat het is, om je vervolgens te beperken tot het fysische. Natuurlijk blijven er ondanks *de Verlichting* gelovige mensen voor wie God het centrum blijft van alle dingen. Maar daarnaast heeft iedereen in toenemende mate te maken met het verschoven hart van de wereld van God naar de mens. De mens deed grote ontdekkingen. De techniek en de wetenschap ontwikkelden zich. Wetenschap stond in het vervolg voor waarheid. Wat wetenschappelijk bewezen is, is waar. Men moet de mensen die deze weg volgen meegeven dat men niet zomaar iets als wetenschappelijk bewezen beschouwt. Daar gaan allerlei experimenten aan vooraf. Wanneer herhaling van experimenten telkens tot dezelfde uitslag leidt acht men iets als wetenschappelijk bewezen.

Darwin

Om een voorbeeld te geven. Aan de hand van wat hij aantrof op de Galapagoseilanden concludeerde Darwin dat er sprake is van een evolutie in de natuur. In de natuur op die eilanden hadden zich namelijk allerlei veranderingen voorgedaan. De dieren die zich het beste aanpasten konden overleven. De rest stierf uit. Daarmee raakte hij aan een belangrijk beginsel van leven en overleven: het vermogen zich aan te passen. De sterkste dieren uit een bepaalde groep overleefden de *Survival of the fittest*. Er is dus niet alleen sprake van overleven, maar ook van aanpassen en groei in

intelligentie en kracht en wat maar nodig is om voort te bestaan. Wanneer men naar de mens keek – die men zag als een intelligente overlever – probeerde men ook de schakels in ontwikkeling te reconstrueren op zoek naar de oermens. Zonder dat men alles feitelijk en aanwijsbaar terug kan leiden tot de grote oerknal ziet men toch een bepaalde ontwikkeling die teruggerekend naar de oorsprong – volgens dezelfde wetenschap – begonnen moet zijn met elementaire primitieve vormen van leven. De evolutietheorie gaat er vanuit dat leven door toevallige samenhang van factoren vanzelf is ontstaan. Op deze manier ontstond er een strijd tussen evolutie en schepping die elkaar lijken uit te sluiten.

Charles Darwin

De olifant en de blindemannetjes

Er zou niet zozeer sprake moeten zijn van een strijd tussen geloof en wetenschap, als wel een vorm van samenwerking. Men is op dit moment op zoek naar de kleinste basisvorm van alle leven, zijn het *golven of streepjes of codes* of zijn het *woorden*? Het lijkt duidelijk dat de wetenschappers niet op zoek zijn naar God als *de Onbewogen Beweging*, de bron van alle bestaan. De wetenschap kan moeilijk oversteken van de fysische wereld naar de metafysische wereld, van materie naar geest. Voor de gelovige is de exercitie van de wetenschap weinig anders dan naspeuren wat God al scheppende tot stand heeft gebracht en de ontwikkeling van die schepping in de materie en de tijd. Pete Seegers vertelt op een van zijn lp's het verhaal van vier mensen met een blinddoek, die naar een olifant werden gebracht. Men voelde aan de poten en de buik en de staart van het dier. De een had het over grote zuilen van een enorm gebouw. De ander over een soort van koepel die zich boven hem bevond een derde had het over een grote kwast en als je daaraan trok kreeg je van alles over je heen. Feit is dat als de blinddoeken afgaan, alle drie het hadden over een olifant. Zo houdt de wetenschap – die geen oog heeft voor God en de schepping – zich toch bezig met de aarde en de hemel en alles wat daarop en daarin is. Het zou niet goed zijn de wetenschap weg te zetten als onzinnig zoals dat wel gedaan kan worden met de dienst aan de afgoden. Ook zou het niet verstandig zijn de strijd tussen God en mens aan te gaan. Het zou lijken alsof de mens alleen zekerheden en waarheden ziet, terwijl God alles moet hebben van geloof. Beter is het om te zien dat de wetenschap de wereld – die door God geschapen is – onderzoekt. De wetenschap lijkt het geloof te ondermijnen bijvoorbeeld door de theorie van het ontstaan van de aarde zo'n 13 miljard jaar geleden. Dat is nog eens een heel ander verhaal dan de schepping in zes dagen. Toch heeft het weinig zin om de wetenschappelijke bevindingen tegemoet te komen door bijvoorbeeld te spreken van een schepping door evolutie o.i.d. Het Bijbels getuigenis is en blijft: 'Als God spreekt, dan gebeurt het.' Er is gewoon

een ander verhaal; het Bijbelse en het wetenschappelijke verhaal. Als de blinddoeken afgaan zal men zien dat dezelfde wereld – die door God tot aanzijn is geroepen – door de wetenschap is onderzocht.

Het geloof staat een heel andere wereld voor dan bijvoorbeeld het evolutionisme.

De wetenschap mist de dimensie van God en geloof en geest en leven. De wet die men uit de ontwikkeling van het fysieke leven opmaakt is die van *het recht van de sterkste*. De wet die het geloof opmaakt uit de Bijbelse geschiedenis is de scheppersmacht van God, Die met Zijn Woord iets uit niets tevoorschijn riep. Het geloof heeft daarnaast veel meer oog voor *de trouw* en *liefde* en *de rechtvaardigheid van God* waardoor de relatie van de mens tot zijn God – maar ook die van de mensen onderling – gestructureerd wordt. God zorgt door de onderhouding van de schepping voor mens en dier. God heeft – dwars tegen alle ontwikkelingen in – Zich een volk uitgekozen, Israël en met dat volk dat zo zwak is en zondig, trekt God door de geschiedenis op weg naar de Jood Jezus. De Heere Jezus is in Zijn zwakheid – de zwakheid van het kruis – sterker dan de machtigen op aarde en in Zijn dwaasheid wijzer dan de meest verstandige mensen op aarde. God – Die niet het recht van de sterkste laat overwinnen, maar de weg van het geloof en de overgave – blijkt bij machte zelfs doden op te wekken en Zijn Koninkrijk te stichten. *Gerechtigheid* en *trouw* en *liefde* worden verankerd in Gods Zoon Jezus, Die het grootste onrecht en de grootste ontrouw heeft ondervonden onder de mensen, maar dit vrijwillig onderging omdat Hij de schuld van de wereld wilde dragen. Niemand is machtiger dan God. Niemand ook is kwetsbaarder geworden dan God. Iets daarvan vertelt Jeremia in zijn boek. Jeremia 10:12-16 *Hij maakte de aarde door Zijn kracht, grondvestte de wereld door Zijn wijsheid, Hij heeft de hemel door Zijn inzicht uitgespannen. Als Hij Zijn stem laat klinken, dan is er gedruis van wateren aan de hemel. Hij doet dampen opstijgen van het einde van de aarde. Hij heeft bliksemflitsen bij de regen gemaakt. De wind brengt Hij uit Zijn schatkamers tevoorschijn. Ieder mens is dom geworden, zonder kennis, elke edelsmid is beschaamd over zijn beeld. Zijn gegoten beeld is immers bedrog: er zit in hen geen adem. Nietig zijn zij, bespottelijk werk, ten tijde van hun vergelding zullen zij vergaan. Maar het Deel van Jakob is niet als zij, want Hij is Formeerder van alles, en Israël is de stam die Zijn eigendom is, HEERE van de legermachten is Zijn Naam.* De Schepper God is tegelijkertijd de Verlosser God. De God Die hemel en aarde schiep is dezelfde die de geschiedenis doorgaat met de roeping van Zijn volk Israël en door Zijn volk de roeping van alle mensen. Ieder die het maar horen wil. Ieder die gehoor geeft. Iemand vroeg aan de Duitse keizer naar een godsbewijs. ‘Het Joodse volk’, was zijn antwoord. Het volk dat door alles heen nog steeds bestaat, laat bedoeld of onbedoeld iets van God zien; Gods trouw. Gods kracht. Gods belofte.

God sprak en het was er.

De Bijbel is geen biologieboek.

Summier worden we in de Bijbel geïnformeerd over de meest essentiële zaken. God is de Schepper van hemel en aarde. De Vader en de Zoon en de Heilige Geest hebben dit samen als de ene God tot stand gebracht. God sprak en het was er. God schiep iets uit het niets. Hebrëen 11:3 *Door het geloof zien wij in dat de wereld tot stand gebracht is door het Woord van God, en wel zo dat de dingen die men ziet, niet ontstaan zijn uit wat zichtbaar is.* Door het geloof komen we tot dit inzicht. Het geloof hecht aan de Bijbelse Openbaring. Gods wil is wet voor de gelovige. Wat God zegt is betrouwbaar. Niet alleen als God Zich uitlaat over goed en kwaad, maar ook als de HEERE beloftes voor de toekomst doet of via Zijn profeet laat weten hoe iets zit. De Bijbel is waar van kaft tot kaft al komen we er ruitelijk voor uit dat de Bijbel als het geopenbaarde en opgetekende Woord van God menselijke kanten zal hebben net zoals de Zoon van God, Die vlees – oftewel – mens werd. Johannes 1:14 Volgens het Bijbels getuigenis is de schepping in zes dagen tot stand gekomen. De Bijbel heeft het niet over zes perioden of zes miljard jaar, maar over zes dagen, zoals bijvoorbeeld in de tien geboden – bij het sabbatsgebod – nog eens wordt bevestigd. Exodus 20:11 *Want in zes dagen heeft de HEERE de hemel en de aarde gemaakt, de zee, en al wat erin is, en Hij rustte op de zevende dag. Daarom zegende de HEERE de sabbatdag, en heiligde die.* Vooral op het punt van het tijdsbestek wordt – de schepping door God – aangevallen. Met wetenschappelijke methoden kan men de ouderdom van de aarde redelijk benaderen is de gedachte. Er lijkt onmiskenbaar een grote discrepantie te bestaan tussen het getuigenis van de Bijbel en de bevindingen van de wetenschap op het punt van het tijdsbestek, maar de grote vraag blijft toch Wie de schepping tot stand heeft gebracht en niet hoe snel de totstandkoming heeft plaatsgevonden. De indruk bestaat dat wanneer iemand iets kan, Hij het ook heel snel kan. De snelheid waarin iets tot stand komt is niet van zo groot belang, maar de vraag of iets uit zichzelf tot stand kan komen of dat God de Schepper verantwoordelijk is voor al wat is en wat leeft. We moeten ons niet zo door het verhaal van de tijdsbestek in de war laten brengen: als iemand iets kan, kan het ook snel. Als iets niet kan, lukt het ook niet met meer tijd. De Bijbel vertelt – zoals gezegd – niet veel over de wijze waarop hemel en aarde tot stand zijn gekomen, behalve dan dat God de schepping al sprekende tot aanzijn heeft geroepen. God sprak en het was er. Er zijn christenen die met de wetenschap mee willen gaan en de tijd van zes dagen willen oprekken tot miljarden jaren. God zou langs de weg van de evolutie de schepping tot stand gebracht hebben. Die christenen moeten dat niet doen. Kijk naar de Heere Jezus. Hij is de Zoon van God. Hij geneest volgens het Bijbelse getuigenis blinde en dove mensen. Hij legt een storm het zwijgen op. Hij spreekt en het gebeurt. Dode mensen zoals Lazarus – waarvan het lichaam al aan het verteren was – wekt Hij op uit de dood. Jezus heeft daar geen dag voor nodig. Of week. Of millennium. Hij spreekt en het gebeurt. *Wie is Deze toch dat zelfs de wind en de golven Hem gehoorzamen?* Het is de mens Jezus, de Zoon van God. Met andere woorden. Hier worden we bepaald bij het God-zijn van Jezus.

Door geloof komen we tot het inzicht dat de wereld door het Woord van God geordend is.

God schiep de eerste mensen

Er valt in dit verband wel iets te zeggen over de schepping wat relevant kan zijn. De schepping is niet alleen een verandering van de materie, een verandering van het stof. Alles wat leeft, keert terug tot stof. Omgekeerd is stof tot levende materie geworden in planten en dieren en mensen. Bij de schepping van de mens wordt het zo voorgesteld dat God ha-adam oftewel Adam, de eerste mens uit aarde heeft geboetseerd. *Genesis 2:7 toen vormde de HEERE God de mens uit het stof van de aardbodem en blies de levensadem in zijn neusgaten; zo werd de mens tot een levend wezen.* Drie zaken zijn hier essentieel. God heeft de mens geschapen. God schiep de mens uit de aarde, uit stof. En God blies de mens de levensadem in. De ruach = de geest. De mens is een fysisch en metafysisch wezen; hij komt voort uit de aarde en uit God. En dan nog iets: Bij het scheppen van de mens als man en vrouw wordt zichtbaar dat God niet alleen is. God zegt: *Laat ons mensen maken, naar ons beeld naar onze gelijkenis.* De mens wordt geschapen naar het beeld van God. Wij zouden zeggen; zoals God in relatie staat van de Vader tot de Zoon en de Geest, zo staat de mens – die door God geschapen wordt – in relatie tot de ander en tot God. Omdat de relatie van de mens uit God voortkomt is hij *heilig en rechtvaardig en goed* geschapen. Dit zijn allemaal relationele begrippen. Er is een eenheid van de schepping in lichaam en geest. Wanneer het geestelijke verandert tast dit ook het lichamelijke aan. Iets daarvan zien we terug in het Bijbelse getuigenis. De zondeval heeft grote gevolgen voor de natuur en de wijze en de moeite waarin de mens in zijn levensonderhoud kan voorzien. Voor de slang en voor de vrouw en voor de man veranderen de natuurlijke condities door toedoen van de zonde. Daar komt nog iets bij: de strijd die er vanaf dat moment is tussen God, de mens en de satan. Uiteindelijk zal God door het zenden van Zijn Zoon de relatie met de mens volledig herstellen, zodat hij naar lichaam en geest hersteld kan worden in de relatie tot de ander en tot God, de Vader de Zoon en de Heilige Geest. De Bijbel getuigt in het Nieuwe Testament dat wij opnieuw geschapen zijn door onze Heere Jezus Christus naar het beeld van God in 'werkelijke gerechtigheid en heiligheid.' *Efeziërs 4:20-24 Maar u hebt Christus zo niet leren kennen, als u Hem tenminste gehoord hebt en door Hem bent onderwezen, zoals de waarheid in Jezus is, namelijk dat u, wat betreft de vroegere levenswandel, de oude mens aflegt, die te gronde gaat door de misleidende begeerten, en dat u vernieuwd wordt in de geest van uw denken, en u bekleedt met de nieuwe mens, die overeenkomstig het beeld van God geschapen is, in ware rechtvaardigheid en heiligheid.* Het komt dus allemaal goed – althans voor wie gelooft – maar het gaat wel door de dood heen die niet alleen

het leven maakt tot een sterfelijk bestaan, maar ook een eeuwige scheiding vormt tussen God en de mens. Het is die dood die Jezus overwint door de schuld – die wij met onze zonden op ons geladen hebben – weg te dragen aan het kruis van Golgotha. In de opstanding uit de doden, het eeuwige leven en het Koninkrijk van God zal de toekomst van de heiligen volstrekt anders zijn dan de opstanding ten dode die de niet-gelovigen ten deel valt, de eeuwige verdoemenis.

Jezus Christus en die gekruisigd.

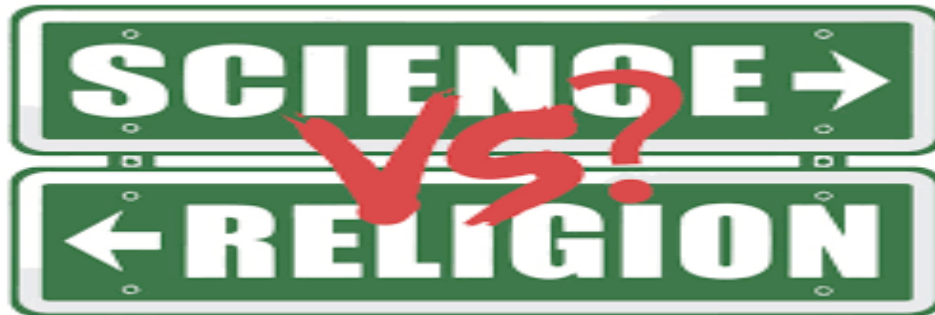

De zondvloed

Niet alleen bij de zondeval, maar ook na het oordeel van God over de eerste wereld door de zondvloed – de eerste wereld is door water vergaan, zoals de Bijbel dat noemt –, blijken er zaken in de natuur veranderd te zijn. 2 Petrus 3:5-7 *Want willens en wetens is het hun onbekend dat door het Woord van God de hemelen er reeds lang geweest zijn, evenals de aarde, die uit water oprijst en in water vaststaat. Daardoor is de wereld die er toen was, vergaan, overspoeld door het water. Maar de hemelen die er nu zijn, en de aarde, zijn door hetzelfde Woord als een schat weggelegd en worden voor het vuur bewaard tot de dag van het oordeel en van het verderf van de goddeloze mensen.* Het is opmerkelijk dat – althans volgens de apostel Petrus – er een eerste wereld is geweest en er nu een tweede wereld is; de wereld waar wij deel van uitmaken. Petrus stelt – met andere woorden – dat er grote veranderingen zijn gekomen vanwege de zondvloed en de verwoesting van – wat hij noemt – *de wereld die er toen was*. Nogmaals; de Bijbel is geen biologieboek. Ook wil de Bijbel ons niet informeren over aardlagen en fossielen. Maar tussen de regels door kun je merken dat grote wereldwijde effecten de schepping hebben getroffen – door de zonde en de zondvloed – nadat hij tot stand gekomen is. De effecten van Gods oordelen zien we terug in de geschiedenis van het volk Israël, maar ook in de Dode Zee waar de effecten van het oordeel over Sodom en Gomorra tastbaar aanwezig zijn. Belangrijker nog en voor de mens relevanter is het plan van God dat Hij bedacht heeft om de mens – die zich door de zonde van zijn God had vervreemd – de mogelijkheid te geven om terug te keren. Om die reden heeft God het volk Israël geroepen en uiteindelijk uit Israël Zijn Zoon geboren laten worden, het kind van de vrouw dat de satan zou vernietigen. Tegen de slang zei God in Genesis 3:15 *En Ik zal vijandschap teweegbrengen tussen u en de vrouw, en tussen uw nageslacht en haar Nageslacht; Dat zal u de kop vermorzelen, en u zult Het de hiel vermorzelen.* Jezus Christus, de Zoon van God en van Maria heeft de satan overwonnen. Hij onderging – terwijl Hijzelf zonder schuld was – het rechtvaardige oordeel van God over de zonde van de mens. Zoals door de mens Adam de wereld in ellende wereld is gestort, zo kan ieder mens dankzij de mens Jezus gered worden van schuld en dood. De geschiedenis van God met Israël – oftewel Jezus – is elementair voor het leven van de wereld. Meer elementair dan datgene wat de wetenschap uit de fysieke materie kan halen.

Jeremia 10:16 *Maar het Deel van Jakob is niet als zij, want Hij is Formeerder van alles, en Israël is de stam die Zijn eigendom is, HEERE van de legermachten is Zijn Naam.*

Geloof en wetenschap

Israël is Gods volk

We komen nu aan het bij het tweede gedeelte van Jeremia 10. Het wordt tijd om iets duidelijk te maken wat tot nu toe ongenoemd bleef. Het lijkt misschien wel wat ingewikkeld, maar het is – als puntje bij paaltje komt – goed te verklaren en ook goed te begrijpen. Een voorbeeld: U heeft een kind op de basisschool. Als uw kind uit school komt is het lastig. Uw kind komt brutaler over dan normaal. Laat de leraar de teugels te veel vieren? Pakt hij de klas wel aan? Als uw kind thuis komt met strafwerk, gaat u geen protest aantekenen bij de leraar. ‘Je zult het wel verdiend hebben’, zegt u. Maar als het kind een week later met blauwe plekken op de bovenarm thuiskomt en zich beklagt over de leraar, wilt u toch eens met de leraar praten. U citeert uw zoon: ‘Hij zegt dat u hem bij de arm hebt gegrepen.’ De leraar ontkent en het lijkt zijn woord tegen het woord van uw kind. Wanneer het rapport een sterke achteruitgang vertoont, hebt u de neiging uw kind te geloven. Uw kind zegt namelijk dat de leraar het op hem voorzien heeft. ‘Ik kan niets goeds bij hem doen’, zo klaagt uw zoon. Nu wilt u de directeur spreken. Een gesprek van de directeur samen met de betrokken leraar doet de lucht wat opklaren. Misverstanden zijn opgeruimd. De leraar heeft zijn excuses aangeboden voor een akkefietje. Wanneer uw kind vervolgens de hoofdrol krijgt in de musical waarmee de klas afscheid neemt, kan de leraar niet meer stuk. Hij krijgt een dik stuk chocola van uw kind als dank voor het fijne schooljaar. Conclusie? Het is duidelijk waar uw liefde ligt. Namelijk bij uw kind. Maar de omgeving speelt een belangrijke rol bij het grootbrengen van uw kind. Uw houding verandert naarmate het beeld zich wijzigt.

Opvoeden samen met anderen

Assur, de straffende hand van God.

Iets vergelijkbaars zien we in de relatie van God en Israël en de omliggende volken. Tot nu toe – misschien was er al een kleine verandering waarneembaar – maar toe nu toe wordt de macht uit het

Noorden (Assur of Babel) gezien als middel om het volk Israël een gevoelige aframmeling te geven. Een voorbeeld. Jesaja 10:5,6 *Wee Assyrië, de roede van Mijn toorn; en Mijn gramschap is een stok in hun hand. Op een huichelachtig volk zal Ik hem afsturen; tegen het volk waarop Ik verbolgen ben, zal Ik hem bevel geven om roof te plegen, om buit te roven, en om het te vertrappen als slijk op straat.* God wil Zijn volk straffen en gebruikt daarvoor een buitenlandse macht. Maar – en nu komt het – die macht moet natuurlijk niet te hard te keer gaan, want dan treedt de wet van de liefde in werking. Gods prioriteit, Gods hart ligt bij Zijn volk. Wie aan Israël komt, komt aan de HEERE. Dat merk je direct in het vervolg van Jesaja 10 wanneer die zich beklagt dat Assur dat helemaal niet bedoelt. God kan Assur wel zien als stok, maar Assur gaat veel verder. Assur kent geen genade. Assur is uit op de ondergang van Jeruzalem. Assur wil de God van Israël kleineren. Zo gaat Jesaja 10:7-11 *Maar zelf meent hij het zo niet, en diep in zijn hart denkt hij zo niet. Want het leeft in zijn hart om weg te vagen en de volken uit te roeien – niet weinige! Want hij zegt: Zijn mijn vorsten niet allemaal koningen? Is het Kalno niet vergaan als Karchemis, Hamath als Arpad, Samaria als Damascus? Zoals mijn hand wist te vinden de koninkrijken van de afgoden, hoewel hun beelden die van Jeruzalem en die van Samaria overtroffen; zoals ik gedaan heb met Samaria en zijn afgoden – zou ik zo niet doen met Jeruzalem en zijn afgodsbeelden?* God laat dit niet op Zich zitten. God belooft Assur hard aan te pakken, omdat ze veel te ver gingen in hun geweld tegen Gods volk. Jesaja 10:12 *Het zal gebeuren, zodra de Heere heel Zijn werk op de berg Sion en in Jeruzalem voltooid heeft, dat Ik de vrucht van de trots van de koning van Assyrië en de glans van zijn hooghartige oogopslag zal vergelden.* Assur was inderdaad de stok in Gods hand waarmee Hij Zijn volk een lesje wilde leren, maar zo vraagt de HEERE in Jesaja 10:15,16 *Zou een bijl zich beroemen tegen wie ermee hakt, of een zaag zich verheffen tegen wie hem trekt? Alsof een staf regeert over wie hem hanteert, alsof een stok opheft wie geen stuk hout is. Daarom zal de Heere, de HEERE van de legermachten, zijn welgedane vorsten doen uitteren. Onder zijn rijkdom zal Hij een brand laten woeden, als een brand van verzengend vuur.* Assur krijgt zijn trekken thuis, zou je kunnen zeggen. Maar het kan ook anders zoals met de latere koning Cyrus van Medië/Perzië. Als die buitenlandse vorst besluit om de Joden *het recht op terugkeer* te verlenen en de mogelijkheid om Jeruzalem te herbouwen en zijn godsdienst in ere te herstellen, dan is er niets dan lof van God voor deze koning. Bijna ontvangt Cyrus/Kores Messiaanse trekken in de Bijbel, terwijl het toch om een buitenlandse vorst gaat. Jesaja 44:28 *Die over Kores zegt: Hij is Mijn herder, en hij zal al Mijn welbehagen volbrengen, door tegen Jeruzalem te zeggen: Word gebouwd, en tegen de tempel: Word gegrondvest.* Het kan verkeren. De houding van God tegenover de buitenlandse mogendheden wordt ingegeven door de liefde voor Zijn volk Israël.

Tiglat Pileser de koning van Assur

Cyrus de koning van Medie/Perzië

God komt op voor Noord Israël maar pakt Juda en Jeruzalem hard aan.

In Jeremia 10 staat Jeremia met het ene been in het Noorden en met het ander in Jeruzalem/Juda. Aan de ene kant maakt Jeremia deel uit van de ballingschap, aan de andere kant staat hij aan de vooravond van de ballingschap van Juda en Jeruzalem. In Jeremia 10:1-16 praat Jeremia met de mensen uit het Noorden; de mensen die in ballingschap gevoerd zijn naar Assur. Dat zijn de Joden die in het buitenland een eigen bestaan proberen op te bouwen. Nogmaals: zij woonden niet in kampen. Ze waren vrij om de grenzen over te gaan. Vermoedelijk was er een levendig contact tussen de inwoners die nog in Noord Israël overgebleven waren en de mensen die in ballingschap gevoerd werden; het waren familieleden en vrienden die daar zaten. Jeremia – die waarschijnlijk ook wel in Assur kwam en de afgoden zag – waarschuwt zijn volksgenoten om niet mee te gaan met de angstcultuur van de mensen in Assur. Hij roept hen op God de God van Israël trouw te blijven. Hij is immers de Schepper van hemel en aarde. Wat stellen die houten afgoden nou eigenlijk voor? Ook al zijn ze met goud of zilver bekleed, het blijft een menselijk bedenkfel en een menselijk maaksel. Op het moment waarop hij is uitgesproken, draait Jeremia zich om en richt zich tot de Joden in Jeruzalem en Juda. Voor hen heeft hij een heel andere boodschap. Zij staan nog vóór de ballingschap. Jeremia vraagt hen namens God om hun biezen te pakken, want ze zullen weggevoerd worden. Jeremia 10:17,18 *Verzamel uit het land uw handelswaar, u die in de vesting woont. Want zo zegt de HEERE: Zie, ik ga de inwoners van het land deze keer wegslingeren. Ik zal hen benauwen, dat zij het ondervinden.* De relatie van God met Juda en Jeruzalem is nu wel heel erg bekoeld. God spreekt niet meer tot de inwoners van Jeruzalem, maar over hen. God heeft het niet langer over *u*, maar over *hen en ze*. Het lijkt tegenstrijdig, maar de situatie van Noord Israël is totaal anders dan die van Juda/Jeruzalem. Het Noordrijk, Israël verkeert op dat moment al ruim 100 jaar in ballingschap en moet bewaard worden tegen de buitenlandse invloeden, terwijl Juda zichzelf onmogelijk gemaakt heeft bij God met zijn afgoden en wetteloosheid. Juda moet nog gestraft worden.

Israël en Juda

Jeremia tussen twee vuren.

Het lijkt er op alsof Jeremia zich er tussenin bevindt. Aan de ene kant ondervindt hij aan den lijve wat er met Juda en Jeruzalem gebeurt. De binnenstormende vijand ontziet niets en niemand. Dit heeft ook grote gevolgen voor Jeremia zelf. Zeker, hij hoorde bij het Noorden maar blijkbaar wist zijn familie uit de handen te blijven van de vijand uit het Noorden toen Assur 100 jaar daarvoor grote groepen Israëlieten wegvoerde. Maar nu loopt de vijand dwars door Benjamin en alles wat ze op hun weg vinden moet er aan geloven. Jeremia beschrijft het weer met de metafoer van de tent. Het huis waarin het bestaan veilig was. Niet alleen de huiselijke omstandigheden, maar ook het gezin werd

ruw uit elkaar gerukt. We weten dat Jeremia niet voor zichzelf spreekt. Hij was niet getrouwd en heeft geen gezin. Hij spreekt namens de mensen om hem heen, de families en gezinnen. Jeremia – de ik-persoon – roept het uit. Jeremia 10:19-20 *Wee mij om mijn breuk, mijn wond is pijnlijk. En ik had zelf gezegd: Zeker, dit is een ziekte, ik moet die dragen. Mijn tent is verwoest en al mijn touwen zijn gebroken, mijn kinderen zijn bij mij weggegaan en zij zijn er niet. Er is niemand meer die mijn tent opzet en mijn tentkleden opstelt.* Natuurlijk. Hij begrijpt het. Sterker, hij heeft het zelf aangekondigd. Het komt allemaal door de mensen die het voor het zeggen hadden in Jeruzalem. De herders die als metafoor dienen voor de leiders van Israël: De koningen, profeten en priesters. Maar ondertussen moeten de goeden het met de kwaden ontgelden. Jeremia vervolgt met de woorden 10:21,22 *Want de herders zijn dom geweest en hebben de HEERE niet geraadpleegd. Daarom hebben zij niet verstandig gehandeld en is heel de kudde van hun weide verspreid. Een geluid van een gerucht! Zie, het komt! Een groot gedreun uit het land in het noorden, om de steden van Juda te maken tot een woestenij, een verblijfplaats van jakhalzen.* De goeden moeten het met de kwaden ontgelden. Zijn er echt mensen die hun handen in onschuld kunnen wassen? Mensen, die part nog deel hebben aan de ontwikkelingen die ze zelf verfoeien?

Hun eigen kudde verstrooid. Om Juda's steden te maken tot een oord voor jakhalzen.

Het vijandsbeeld kantelt.

We hebben gezien dat het allemaal niet zo zwart/wit ligt. De vijand uit het Noorden is een stok in Gods hand. Maar het zijn ook vermaledijde afgodendienaars. God heeft toch veel meer met Zijn volk dan met die machten uit het Noorden? Jeremia is er ditmaal heel duidelijk in. Jeremia 10:25 *Stort Uw grimmigheid uit over de heidenvolken die U niet kennen, over de geslachten die Uw Naam niet aanroepen. Zij hebben immers Jakob verslonden, ja, hem verslonden, aan hem een einde gemaakt, en zijn woonplaats verwoest.* Hier merk je al dat het vijandsbeeld kantelt. Eerst waren ze een stok in Gods hand, nu zijn het mensen die veel te ver gaan in hun gewelddadigheid tegen Gods volk. Zo lag het vermoedelijk ook met de schuld van Juda en Jeruzalem. Er was schuld en schuld. Er waren vele kleuren, maar niemand was puur wit van reinheid; Ook Jeremia was niet schoon aan de haak. Hij erkent de straf van God. Het is hun verdiende loon. Maar het kan ook te ver gaan. Zoals iemand die boos is kan doorslaan, letterlijk en figuurlijk. Jeremia vraagt om straf met mate. Naar de mate van de zonde. Hij vraagt God om Zijn volk te ontzien zodat de relatie zich kan herstellen in de toekomst. Jeremia 10:23 *Ik weet, HEERE, dat het niet aan de mens is zijn weg, dat het niet aan een man is zijn gang te bepalen en zijn voetstappen te richten. Bestraf mij, HEERE, maar met mate, niet in Uw toorn, anders zou U weinig van mij overlaten.* Jeremia schijnt zijn lesje geleerd te hebben. Spreekt hij voor zichzelf of ook voor het volk. Zijn er meer mensen die dit inzien. Het lijkt een kostbaar inzicht; iets dat niet meer vergeten mag worden. De erkenning *dat het niet aan een man is zijn gang te bepalen en*

zijn voetstappen te richten. Komt Jeremia te laat met dit inzicht? Is het nog nodig dat het volk bestraft wordt wanneer dit inzicht is doorgebroken? Het ziet er naar uit dat Jeremia aan de HEERE iets van een verandering van de mens laat zien. Een verandering die hoop geeft voor de toekomst. De doorbraak van een essentieel inzicht: Alleen God weet waar de mens naar toe moet. God is de weg en Hij is het doel.

Ik erken, o HEERE, dat het niet aan de mens is zijn weg te bepalen.

